

Onvoorstelbaar lijden

Preek over Mattheüs 27:46

Te lezen: Mattheüs 27:33-56
Zuilen, 20 april 1973

Ik hoop dat er niemand is, die meent dat hij zich het lijden van Jezus Christus kan indenken of die van mening is dat hij dit lijden ongeveer kan navoelen. Want het lijden en sterven van Jezus is voor ons mensen onvoorstelbaar! Jammer genoeg worden er steeds weer pogingen ondernomen het lijden van de Heer toch binnen onze menselijke voorstellingswereld te trekken.

Hoewel lijdensliederen en Goede Vrijdagpreken zijn eigenlijk pogingen om als mens het lijden van Christus mee te lijden! Het gewicht van de kruisbalk wordt gewogen en zijn ruwheid gevoeld. De lezer of luisteraar wordt als het ware uitgenodigd zelf even de vinger te leggen op de scherpe punt van een kruisnagel. In aangrijpende kleuren wordt de gekruisigde geschilderd in zijn dorst en koorts. Waarschijnlijk vergaat het u zoals het mij vergaat bij het horen of lezen van zulke lijdensliederen en lijdenspreken: Je voelt je van binnen wee worden. En je vraagt je af, of dit de manier is om het lijden van Christus in zijn betekenis op het spoor te komen. Vooral wanneer je leest hoe sober en terughoudend de schrift zelf is ten aanzien van deze zaken. 'Nadat zij hem gekruisigd hadden' schrijft Mattheüs. Punt uit. Geen uiteenzettingen over hoe erg het was. Waarom niet? Omdat zelfs bij de meest hard realistische voorstelling van kruis en kruisiging het lijden van Jezus onvoorstelbaar blijft. De ruwheid van de kruisbalk en de scherpste van de kruisnagels kunnen wij ons voorstellen. Maar zij doen ons niet beseffen wat het voor Jezus was aan het kruis te hangen.

In veel lijdensoverdenkingen wordt een beroep gedaan op onze menselijke ervaring van verdriet en pijn. Ieder weet uit eigen levenservaring wat het is om door mensen verlaten te worden. Velen hebben zelf herinnering aan ondragelijke pijn. Bijna iedereen zal in naaste omgeving wel eens een mens ondragelijk zien lijden tot hij sterft. De journaalbeelden van de televisie geven ons bijna dagelijks een indruk van het wrede onrecht dat mensen elkaar aandoen. In veel lijdenspreken en -liederen wordt ons Jezus in zijn gang van Gethsemané naar Golgotha getekend als iemand wiens stappen wij kunnen nameten. Door vrienden verraden en verlaten. Door vijanden vals beschuldigd. Door jan en alleman bespot. Ondragelijke pijn lijdend terwijl hij op de dood wacht. Kennen wij dat ook niet? Denkend aan eigen leed en pijn menen wij met een brok in de keel en een volgeschoten gemoed ongeveer te kunnen navoelen hoe erg dit alles voor Jezus moet zijn geweest.

Jammer! Want het lijden van Jezus is voor ons mensen ten enenmale onvoorstelbaar! Wij kunnen ons uit eigen levenservaring pijn en verdriet voorstellen. Maar onze pijn en ons verdriet doet ons het lijden van Christus niet beseffen. Wij weten misschien wat het is om eenzaam te zijn. Maar de verlatenheid die Jezus op Golgotha binnen ging is van heel andere orde dan onze eenzaamheid. Hoe moeten wij het lijden van Christus dan vatten? Als het niet te vatten is binnen wat wij ons van de kruisiging kunnen voorstellen! Als het niet te vatten is binnen wat wij uit ervaring aan verdriet en pijn kennen? Het antwoord is simpel: Het lijden van Christus waarover de schrift spreekt is alleen binnen de schrift zelf te vatten! Het lijden van Christus wordt ons in zijn betekenis niet uitgelegd door de meest realistische voorstelling die wij ons van

kruis en kruisiging kunnen maken. Noch wordt het uitgelegd door onze eigen ervaring van verdriet en pijn. Het lijden van Christus wordt ons in zijn betekenis alleen uitgelegd door de schrift!

Hoe legt de schrift het lijden van Jezus uit? Mattheüs vertelt: 'En van het zesde uur af kwam er duisternis over het gehele land' (v.45) Wij weten uit ervaring wat duisternis is. Maar de duisternis die Jezus aan het kruis binnen ging kunnen wij ons niet voorstellen. Deze duisternis kent geen mens. Want toen deze duisternis een keer eerder op aarde heerste, waren er nog geen mensen. Het is de duisternis uit de tijd dat God het leven op aarde nog niet had geschapen. Wij lezen erover in Genesis 1:2. 'De aarde was woest en ledig en duisternis lag over de vloed.' Toen Jezus aan het kruis zijn leven aflegde kwam deze onvoorstelbare duisternis uit de tijd van voor de schepping weer opzetten. En de stervende Jezus ging deze duisternis binnen. Eens schiep God leven op een aarde die woest en ledig en donker was.

Ieder mens weet wat wij met elkaar van dit leven gemaakt hebben. Een half uur de krant lezen is voldoende om tot het besef te komen dat wij het menselijk leven stevig bedorven hebben. Ieder van u weet wat hijzelf van het leven gemaakt heeft. U zult zich ongetwijfeld veel te binnen kunnen brengen wat uw leven van glans, heerlijkheid en vreugde heeft beroofd. Wat bederven wij vaak veel van ons eigen leven en van het leven van anderen! Aan het kruis nam Jezus het geschonden leven van u en mij voor zijn rekening. Hij maakt zich één met het bedorven menselijk leven. Toen hij dat deed, kwam de duisternis uit de tijd van voor de schepping opzetten. Jezus ging met zijn last deze duisternis binnen. Dat wil zeggen: Jezus droeg wat u en ik aan het leven bedorven hebben de schepping weer uit. Hij droeg onze zonden en onze schuld de wereld en de tijd uit. Hij maakte het ongedaan of het er nooit geweest was! Op Golgotha draaide Jezus de klok van de schepping terug tot het jaar nul, toen alles op aarde woest en ledig was. Toen God zijn leven scheppend woord nog niet gesproken had. En zijn handen nog niet zegenend over de aarde had uitgestrekt. Zo onvoorstelbaar woest en leeg de aarde voor de schepping was, zo onvoorstelbaar woest en leeg wordt het rond de stervende Jezus. En in deze volstreekte leegte klinkt Jezus' klacht: 'Mijn God, mijn God, waarom hebt gij mij verlaten.'

Sommigen weten zich situaties uit hun leven te herinneren waarin zij zich van God en mensen verlaten voelden. Maar de echte godverlatenheid kent geen mens. Niemand van ons weet wat het is wanneer God zich volledig terugtrekt. Zodat alles woest en leeg wordt, als voor de schepping. Jezus is op Golgotha deze woeste en lege godverlatenheid binnen getrokken. De kale heuvel Golgotha is als het ware een stukje woeste en lege aarde, zoals de gehele aarde voor de schepping was. En op deze plek van volstreekte godverlatenheid deponeerde Jezus het door ons verknoeide leven. Jezus stortte de vracht van menselijke zonde, schuld, eigenbelang en afgunst op die van God verlaten plek die Golgotha heet. Dat betekent: Uw zonde, schuld, eigenbelang en afgunst zijn door God verlaten! Hij bemoeit er zich niet meer mee. Hij wrijft het u niet meer aan. Hij denkt er zelfs niet meer aan. Het is vergeven en vergeten.

Op Golgotha maakt Jezus zich een met ons geschonden, bedorven leven. En hij legt het af. Hij deponereert het in de godverlatenheid, buiten tijd en schepping. Op Golgotha draagt Jezus een geschonden schepping terug naar zijn begin, toen de aarde woest en ledig was. Vandaar dat de schepping op zijn fundamenten stond te schudden toen Jezus stierf.

Mattheüs vertelt: 'Het voorhangsel van de tempel scheurde van boven tot beneden in tweeën en de aarde beefde en de rotsen scheurden.' In Jezus' kruisdood was de oude schepping tot zijn begin teruggebracht, op non-actief gesteld, de tijd uitgedragen alsof hij er nooit geweest was. En nu kan de nieuwe schepping beginnen. Mattheüs vertelt dat het sterven van Jezus, dat de aarde deed beven, ook de graven deed opengaan en dat vele ontslapen heiligen uit de dood werden opgewekt. Dit is Goede Vrijdag: De oude schepping, het verknoeide leven is door Jezus in de godverlatenheid gebracht. Het is de tijd en ook de herinnering van God niet! Een nieuwe schepping verschijnt op het toneel.

Amen.